

ACC. N:R M. 12911:1-5.

Landskap: *Småland* ..... Upptecknare: *Oscar Karlsson, Alghult*
Härad: *S. Möre* ..... Berättare: " " "
Socken: *Medesjö* ..... Berättarens yrke: *fönsterglasblåsare*
Uppteckningsår: *1953* ..... Född år *1879* i *Medesjö*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Har an deskap, föreläsning, barnvård o. kyrketakning.

s. 1-5.

LU F 96.

ACC. N:R M. 12911:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 96

1

Det märkla varam det gälles besvara i Luf 96 och 97 vet
jag intet om. Allt de fattiga bondhem och andra hem som
jag känner till från min barn- & ungdomstid, vilka man
icke hava mera än 1 ä. 2 barn. Men det var ej brukligt
och kanske ej ens känt av gemene man, att sådana ^{ä. m. s. prästhemmet} fanns
ett använde. Man trodde veroverat på att barnens antal
i ett äktenskap var av högre makt bestämt. Den som
skriver detta föddes i en familj där det förut fanns 4 barn
födda under ett decennium. Jag var det sista, kanske på grund
av att man blev sjuk snart efter min födelse, och det var
för far säkert tillräckligt många att försörja på den dags-
löntjänst (6 öre pr dag) han kunde erhålla för 12 timmars hårt
arbete. Nog ville man hållit det projekt, ty jag hörde
folk ofta tala berömvande om den man som hade
många gassbarn. Om barnlösa äktenskap såldes ring-
skande om mannen. Allt på andags det vara mennens
skett om äktenskap var barnlöst. Com någon kvinna
fick flera flickor i följd, så såldes som att "i då - det

ACC. N:R M. 12911:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

konst står det gjordt alltid sprakta bräcker under den ätla
sängen. Vad det sig för slags undermening däruti är ej känt av
mig. Allfärdiga fick det icke bliva barn, ty då talades det om
"än och barn" i föraktlig eller gäckande tonart.

I bland hörde jag i min barn och ungdom att någon
kvinna, särskilt ogifta som fått "missfall", behyldes rätt
öppet och ofenligt betyglas för att ha "let makarje" vilket
väl var det samma som att hon ätit arsenik.

Aborter eller försök därtill i andra former än ovan nämnts
hörde jag ej talas om. Om någon "tog in" arsenik i ansikt
att fördra sig till foster så ansågs det både brottsligt och natur-
högvis - synd. Om fader till utamäktenskapliga barn hörde
alldrig någon nedsättande anmärkning. Modern däremot
fick ofta hela både "harkina" och "luder", och detta mest
av hennes eget kön. Allt de fattiga familjerna, var det
rätt ofta så, att äktenskapet kom till spänd fört sedan
det var "tylligt utangä" att kvinnan var gravid.

Utamäktenskapliga barn kallades mestan utan undantag

för "horning" rända till den jag de blevo så stora och starka, att ingen vågade bruka detta ord då de hörde det själva. Då det märktes att någon kvinna, gift eller ogift, var gravid, benämndes detta förhållande med ett slags konstaterande sålunda: "Hon är på fjocken"! Hurvida kvinnornas själar talade om att de väntade barn, vet jag inget. Jag har icke hört talas om och tror icke att någon havande kvinna i denna ort blev undersökt under havandeskapet. Ej heller förekam någon ändring av tyglar vad jag kan minnas.

Så länge den gravida kvinnan (om hon var ogift och hade plats) orkade arbeta så fick hon behålla sin plats, och bemöttes av husbandet i allmänhet väl, och hos någon eller några husvårdare, mera hänsynfullt ju närmare förläggningen utskades. Blund några "råbarkade" och eller yngre element kallades en utomäktenskap havande kvinna för: "Hörkonvä" (o utskut som i). Barnets första kläder tillgades innan barnet föddes. Hemligt förhörs om det var en ogift moder. Hörde aldrig talas om att annan än modern sydde

ACC. N:R M. 12911:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

Barnbarns pluggen. Allmogens kvinnor, varom här är fråga
sydde alltid sina barnkläder själva, gifte som ogifte och
skattades rätt utmärkt för "barnklutan", oavsett om det var tröja
mössa eller annat. I de flesta fall kom ryggen fram då barn-
net var några dagar gammalt; dock var ofta i min hembygd
slugarna så små att en rygga ej fick plats varken hängande
i labet eller skäende på galbet. Läkare eller barnmorskor fick
kvinnorna i de från större centra långt avlägsna byarna
(ibland 20 km. och däröver) vara förindade; dock fanns i varje bygd
någon duktig kvinna, s. d. "jördenora", vilken hjälpte barn-
födetskan; om så blev nödigt.

Angående benämning på fötelsvingen, hörde jag aldrig i
min barndom annan benämning än att: Den eller den,
alltså namnet på kvinnan ifråga; f. ex. Karl-Peters Emma
i --- yst har "barnet". Var barnet en gosse så var det en: Lu
och var det en flicka, så var det en: "Lika".

Hykslagning av barnfödetskan skedde tidigt en månad efter
födelsvingen och skedde strax innan hennes ingångs dörren

ACC. N:R M. 12911:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

i kyrkan där prästen mötte. Anmälan skulle ske minst en vecka i
förväg och skulle anmälas på pastorsexpeditionen, eller till kyrko-
herden resp. kommunistens ^(dennas) i Gårdslas. Döpet skedde ofta i byarna
varant ~~ett~~ eller flera barn kunde döpas samtidigt, och det ansågs
allt de barn som döps i samma dopvatten vara siskone på detta
sätt särskilt förenade med varandra. Om brödesbräkt vid ceremo-
nier ifråga vet jag inte. Beträffande gåvor till prästen vid
varje kyrkans ceremonier i kyrkan vet jag ej annat än det som
P. Kieselgren beskriver i sin bok om Värmland och Virdama i s. A. "Ny Sveriges
Beskrivning". Allt denna red rithen som beaktat kallades "guld och silfver"
till rittet på flera tillfällen i Madeljö socken, tillhöllet ända fram
till omkring år 1910 och debiterades i prästlänens edlarna, för anses
som ganska märklig. Bättre beakt om varför så skedde kan må-
hända vinna genom någon äldre Madeljö-bo.